

PIRMINIS LIETUVOS BLUSŲ (SIPHONAPTERA) RŪŠIŲ SĄRAŠAS

SAULIUS PAKALNIŠKIS¹, MILDA ŽYGUTIENĖ²

¹ Vilniaus universiteto Ekologijos institutas, Akademijosg. 2, LT-08412 Vilnius. El. paštas saupak@ekoi.lt

² Užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės centras, Kalvarijų g. 153, LT-08221 Vilnius. El. paštas milda.zygutiene@takas.lt

Įvadas

Apie Lietuvos blusų (Siphonaptera) fauną yra žinoma labai nedaug. Galima aptikti vos keletą spausdintų pranešimų. Vienintelė kolekcija, surinkta 1955–1970 metais V. Podėnaitės Kėdainių, Rokiškio, Šakių rajonuose ir Vilniuje bei telpanti vienoje dėžutėje (143 ind.), yra Užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės centre (ULPKC). Tačiau panašu, kad nuolatiniai preparatai Kanados balzame yra daryti jau po rūšių apibūdinimo, todėl šiuo metu ne visų individų apibūdinimą galima patikrinti ar patikslinti.

Visa kita mums žinoma medžiaga nėra etikuota ir teturi vaizdinių mokymo priemonių paskirtį. Šio rašinio tikslas – pirminė Lietuvos faunos Siphonaptera inventorizacija. Naujos Lietuvos rūšys sąrašė pažymėtos žvaigždute (*).

Rūšių paplitimas straipsnyje aptariamas pagal Fauna Europaea Database (www.faunaeur.org) duomenis.

Rūšių sąrašas ir aptarimas

CERATHOPHYLLIDAE

Amalareus penicilliger (Grube, 1851)

=*Ceratophyllus penicilliger* (Grube, 1851). Кадите, 1964.

**Ceratophyllus (Ceratophyllus) rossitensis* Dampf, 1913

Nors rūšis buvo aprašyta iš Kuršių nerijos, Rasytės (Rybačij) apylinkių, Lietuvoje ji yra nurodoma pirmą kartą. VU Ekologijos institute saugomi preparatai (Nr.: 12, 26, 38, 43, 46, 47, 51, 52, 58, 59, 66, 75, 77, 82) su 31♀ ir 17♂ (det. S. Pakalniškis). Šie vabzdžiai buvo išauginti iš įvairių paukščių lizdų, surinktų Lietuvoje 2000 ir 2001 metais, bet duomenys yra prarasti.

Ceratophyllus (Emmareus) garei Rothschild, 1902

Tam tikrą įtarimą gali kelti faktas, kad apie šio paukščių parazito radimą buvo paskelbta darbe, skirtame smulkiųjų graužikų kraujasiurbiams (Поденайте,

1979), tačiau tie vabzdžiai (3♀ 2♂) tikrai egzistuoja ULPKC, preparate su užrašu „*Kėdainiai / Paukš. l. / 55.7.12 / Cer. garei*” (leg., det. V. Podėnaitė), nors yra gana sunkiai atpažįstami dėl nepakankamos preparato kokybės.

Ceratophyllus (Megapsyllus) sciutorum (Schrank, 1803)

Žinoma iš B. Kadytės publikacijos (Кадите, 1964).

Leptopsylla (Leptopsylla) segnis (Schönherr, 1811)

Žinoma iš P. Šivickio (1955) ir B. Kadytės (Кадите, 1964) publikacijų.

Megabothris (Gebiella) rectangulatus (Wahlgren, 1903)

=*Ceratophyllus rectangulatus* Wahlgren, 1903. Кадите, 1964.

Megabothris (Gebiella) turbidus (Rothschild, 1909)

=*Ceratophyllus turbidus* Rothschild, 1909. Кадите, 1964; Jeziorskienė, 1974.

Megabothris (Megabothris) walkeri (Rothschild, 1902)

=*Ceratophyllus walkeri* Rothschild, 1902. Кадите, 1964.

? *Paraceras melis (Walker, 1856)*

S. Maldžiūnaitė (1959) nurodo Lietuvoje rastą opšraus parazitą *Ceratophyllus tesquorum* Wagner, 1898, kuris yra paplitęs pietinės Rusijos ir Ukrainos stepėse, manome, kad tai – apibūdinimo klaida.

Peromyscopsylla bidentata (Kolenati, 1863)

=*Leptopsylla bidentata* (Kolenati, 1863). Šivickis, 1955; Кадите, 1964; Jeziorskienė, 1974.

Peromyscopsylla silvatica (Meinert, 1896)

=*Leptopsylla silvatica* (Meinert, 1896). Кадите, 1964.

CTENOPHTHALMIDAE

Ctenophthalmus (Ctenophthalmus) agyrtes (Heller, 1896)

Žinoma iš B. Kadytės (Кадите, 1964) ir E. Jeziorskienės (1974) publikacijų.

****Ctenophthalmus (Euctenophthalmus) assimilis (Taschenberg, 1880)***

ULPKC: 14–15 08 1969, nuo *Clethrionomys glareolus*, 3 ind., 16 08 1969, nuo *Apodemus agrarius*, 1 ind.; rinkimo vietos nenurodytos (leg., det. V. Podėnaitė).

Ctenophthalmus (Euctenophthalmus) uncinatus (Wagner, 1898)

Žinoma iš B. Kadytės (Кадите, 1964) ir E. Jeziorskienės (1974) publikacijų.

Doratopsylla dasyncema (Rothschild, 1897)

Žinoma iš B. Kadytės (Кадите, 1964) ir E. Jeziorskienės (1974) publikacijų.

****Nosopsyllus (Nosopsyllus) fasciatus (Bosc d'Antic, 1800)***

ULPKC: 13 08 1969, nuo *Rattus rattus*, 2 ind., rinkimo vieta nenurodyta (leg., det. V. Podėnaitė).

Palaeopsylla soricis (Dale, 1878)

Žinoma iš B. Kadytės publikacijos (Кадите, 1964).

Rhadinopsylla (Actenophthalmus) integella Jordan et Rothschild, 1921

=*Rhadinopsylla integella casta* Jordan, 1928. Кадите, 1964; Jeziorskienė, 1974.

HYSTRICHOPSYLLIDAE

Hystrichopsylla talpae (Curtis, 1826)

Žinoma iš B. Kadytės (Кадите, 1964) ir E. Jeziorskienės (1974) publikacijų.

PULICIDAE

Ctenocephalides canis (Curtis, 1826)

Įprasta rūšis (Šivickis, 1955).

Ctenocephalides felis (Bouché, 1835)

Įprasta rūšis (Šivickis, 1955).

Pulex irritans Linnaeus, 1758

Po kelių dešimtmečių nebuvimo mūsų šalyje vėl pasitaiko reintrodukcijos atvejai (Žygutienė *et al.*, 1998).

VERMIPSYLLIDAE

Chaetopsylla (Chaetopsylla) ? trichosa Kohaut, 1903

S. Maldžiūnaitė (1959) nurodo Lietuvoje rastą opšraus parazitą *Chaetopsylla globiceps* (Taschenberg, 1880), kuris yra paplitęs pietinės Rusijos ir Ukrainos stepėse bei miškastepėse, manome, kad tai – apibūdinimo klaida.

V. Podėnaitė (Поденайте, 1979) rašė apie *Ceratophyllus fringillae* (Walker, 1856) radimą, tačiau patikrintame preparate su užrašu „54–62 / *Cer. fringillae* 1 / *Cer. turbidus* 2 / *Ct. uncinatus* 3 / *Ct. agyrtes* 2” nė vienas iš 8 ind. negali būti priskirtas *Ceratophyllus* genčiai.

Taikomojo pobūdžio veterinarinėje literatūroje lietuvių kalba paprastai minima *Ceratophyllus gallinae* (Schrank, 1803). Rūšis buvo rasta Lenkijoje, bet jos paplitimas daug pietesnis, todėl bet kuri nuoroda į Lietuvą yra labiau priskirtina labai artimai šiauresnio paplitimo rūšiai *C. rossitensis* arba kitiems paukščių parazitams.

Taigi Lietuvoje yra žinomos 23 blusų rūšys, iš kurių dvi dar nėra aiškios.

Literatūra

Jeziorskienė E. 1974. Ectoparasites of the bank-vole *Clethrionomys glareolus* Schreb. under Lithuanian conditions. *Acta parasitologica Lituanica* 12: 193–197 (in Russian with English summary).

Maldžiūnaitė S. 1959. Kai kurie duomenys apie kiauninių parazitus Lietuvos TSR. *Acta parasitologica Lituanica* 2(1): 57–59.

Кадите Б. 1964. О блохах грызунов Литовской ССР. В: *Материалы к третьему научно координационному совещанию по паразитологическим*

проблемам Литовской ССР, Латвийской ССР и Эстонской ССР. Вильнюс, 124.

Поденайте В.И. 1979. Фауна клещей и блох мелких млекопитающих в Литовской ССР. В: *Природноочаговые инфекции и инвазии. Материалы научной конференции (г. Вильнюс, декабрь 1979 г.)*. Вильнюс, 53–55.

Šivickis P. 1955. Parazitologijos ekspedicijos 1953 metais. *LTSR MA Gyvulininkystės ir veterinarijos instituto darbai* 2: 201–214.

Žygutienė M., Pakalniškis S., Pacevičius V. 1998. Žmoginės blusos Lietuvoje. *Sveikatos aplinka* 11: 40–43.

An initial list of Lithuanian Siphonaptera

S. PAKALNIŠKIS, M. ŽYGUTIENĖ

Summary

Data on 23 species of Siphonaptera (11 belonging to Ceratophyllidae, 7 - Ctenophthalmidae, 1 - Hystrichopsyllidae, 3 - Pulicidae, and 1 to Vermipsyllidae) is provided from publications and two collections. *Ceratophyllus rossitensis*, *Ctenophthalmus assimilis* and *Nosopsyllus fasciatus* are new for Lithuania.

Received: November 11, 2004